

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
ХНУ імені В.Н. Каразіна

_____ В.С. Бакіров
_____ 2019

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З ПРАВА**

для осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста на другий курс (з нормативним терміном навчання на вакантні місця) для здобуття ступеня бакалавра

ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ 081 ПРАВО; 293 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Вступний екзамен на 2 курс освітньої програми підготовки бакалавра спеціальностей 081 Право та 293 Міжнародне право юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має за мету забезпечення комплектування навчальних груп студентами, які мають рівень знань та компетентностей, властивий молодшому спеціалісту спеціальності право (міжнародне право; правознавство). Відповідно, питання з кожної галузі знань повинні бути необхідними і достатніми для діагностики здатності абітурієнта успішно засвоїти бакалаврський курс (починаючи з 2 курсу).

Програма підготовки складається з основних питань таких базових курсів підготовки бакалавра права як: Теорія держави і права, Конституційне право України, Судові та правоохоронні органи України.

Вступний екзамен проводиться у формі письмової роботи за питаннями, які розміщені нижче. За умови успішного складання цього екзамену абітурієнт допускається до участі у конкурсі на вступ до бакалавріату (2 курс) за спеціальностями 081 Право та 293 Міжнародне право.

1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Система юридичних наук: поняття, структура.
2. Теорія держави і права у системі юридичних наук.
3. Основні закономірності виникнення держави.
4. Особливості виникнення держави у різних народів світу.
5. Основні теорії виникнення держави (традиційні та нетрадиційні теорії).
6. Теологічна та патріархальна теорії походження держави.
7. Особливості насильницької та договірної концепцій виникнення держави.

8. Історико-матеріалістичний підхід до виникнення держави.
9. Психологічна та органічна теорії походження держави.
10. Поняття та ознаки держави, її відмінність від публічної влади первісного ладу.
11. Державна влада: поняття, ознаки. Співвідношення державної влади і держави.
12. Сутність держави.
13. Типологія держав: формаційний та цивілізаційний підходи.
14. Функції сучасної держави.
15. Правові форми діяльності держави, їх види.
16. Поняття та структура політичної системи суспільства. Суб'єкти політичної системи.
17. Ознаки, які відрізняють державу від інших суб'єктів політичної системи суспільства.
18. Взаємодія держави з політичними партіями та іншими об'єднаннями громадян (комерційними, некомерційними).
19. Поняття і ознаки громадянського суспільства.
20. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
21. Умови формування громадянського суспільства.
22. Поняття державного суверенітету. Україна як суверенна держава.
23. Співвідношення суверенітету держави, суверенітету народу і суверенітету нації.
24. Поняття та ознаки демократичної держави. Україна як демократична держава.
25. Поняття та ознаки демократії. Демократія як багатоаспектне явище.
26. Основні форми та інститути демократії в Україні.
27. Референдум в Україні: поняття, види, юридична природа.
28. Поняття та ознаки соціальної держави. Україна як соціальна держава.
29. Поняття та ознаки правової держави. Україна як правова держава.
30. Принципи правової держави.
31. Зміст принципу «поділу влади». Система «стримувань і противаг».
32. Верховенство закону і права як принцип правової держави.
33. Реальність прав та свобод людини і громадянина у правовій державі.
34. Права людини: поняття, види. Концепція трьох поколінь прав людини.
35. Поняття і види основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
36. Гарантії забезпечення основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
37. Правовий статус громадянина: поняття, структура.
38. Форма держави: поняття та структура.
39. Форма державного правління: поняття та різновиди.
40. Парламентська, президентська, змішана (парламентсько-президентська, президентсько-парламентська) республіка: загальна характеристика.
41. Форма державного устрою: поняття, різновиди.
42. Унітарна держава: поняття та ознаки.
43. Федерація: поняття, ознаки та різновиди. Особливості розуміння конфедерації.
44. Форма державного (політичного) режиму: поняття та різновиди.
45. Особливості недемократичних державних режимів.
46. Механізм держави: поняття, ознаки, структура.

47. Орган держави: поняття та ознаки. Класифікація державних органів.
48. Структура державного апарату за Конституцією України.
49. Взаємодія апарату держави та органів самоврядування.
50. Соціальні норми у первісному ладі. Основні закономірності виникнення права.
51. Ознаки, які відрізняють норми права від норм поведінки у первісному ладі.
52. Основні сучасні наукові концепції праворозуміння.
53. Поняття об'єктивного і суб'єктивного права.
54. Структура суб'єктивного права.
55. Поняття і ознаки права.
56. Єдність та відмінність права від інших соціальних регуляторів.
57. Функції права: поняття, види.
58. Принципи права: поняття, класифікація.
59. Презумпція невинності як загальносоціальний принцип права.
60. Напрямки взаємодії людини і права
61. Право, політика, економіка: їх взаємозв'язок і взаємовплив.
62. Соціальні норми: поняття та види.
63. Співвідношення норм права і норм моралі.
64. Значення норм моралі для правотворчості та реалізації права.
65. Норми права: поняття, ознаки.
66. Види норм права.
67. Структура норми права: поняття, її елементи.
68. Способи викладання норм права в статтях нормативно-правового акту.
69. Система права: поняття та структура.
70. Предмет і метод правового регулювання як підстава формування системи права. Диференціація права на публічне і приватне.
71. Галузь і інститут права: поняття, ознаки, приклади.
72. Поняття правової системи суспільства. Основні правові системи сучасності, їх загальна характеристика.
73. Система законодавства: поняття, структура. Співвідношення системи законодавства з системою права.
74. Поняття і форми систематизації законодавства.
75. Поняття правотворчості, її функції. Співвідношення понять «правотворчість» і «правоутворення».
76. Види і принципи правотворчості.
77. Правотворчий і законотворчий процес: загальне й особливе в основних стадіях.
78. Законодавча техніка: поняття і засоби. Юридична термінологія.
79. Оприлюднення актів парламенту, глави держави, уряду в Україні.
80. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
81. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види.
82. Укази Президента України в системі нормативно-правових актів. Розуміння інституту контрасигнатури.
83. Конституція України: її основні ознаки, місце і роль в системі нормативно-правових актів.
84. Поняття закону і його основні ознаки. Види законів.

85. Правила набуття та втрати чинності нормативно-правовими актами.
86. Строки набуття чинності актів парламенту, президенту, уряду в Україні.
87. Дія нормативно-правових актів у часі.
88. Дія нормативно-правових актів у просторі та щодо певного кола осіб.
89. Поняття юридичної колізії, порядок її розв'язання. Колізійні норми права.
90. Поняття і основні риси тлумачення норм права.
91. Способи та різновиди тлумачення норм права.
92. Поняття та види форм (джерел) права.
93. Поняття судового прецеденту, його особливість як форми права. Прецеденти Європейського Суду з прав людини.
94. Поняття безпосередньої реалізації норм права, її форми.
95. Поняття та ознаки застосування норм права.
96. Основні стадії застосування норм права.
97. Акт застосування норм права: поняття, ознаки, види.
98. Співвідношення нормативно-правового акту, акту тлумачення й акту застосування норм права.
99. Поняття прогалін у праві. Аналогія закону та аналогія права.
100. Поняття й ознаки правовідносин.
101. Види правовідносин.
102. Склад правовідносин.
103. Суб'єкти правовідносин: поняття, ознаки, види.
104. Поняття правосуб'єктності. Правоздатність, дієздатність.
105. Громадяни як суб'єкти правовідносин.
106. Держава, державні органи як суб'єкт правовідносин.
107. Юридична особа: поняття, ознаки, види.
108. Поняття та види об'єктів правовідносин.
109. Суб'єктивне право: поняття, структура.
110. Юридичні факти: поняття і класифікація.
111. Правомірна поведінка: поняття, ознаки, види, стимули.
112. Правопорушення: поняття, ознаки, види.
113. Склад правопорушення.
114. Юридична відповідальність: поняття, ознаки.
115. Види юридичної відповідальності.
116. Підстави юридичної відповідальності.
117. Принципи і функції юридичної відповідальності.
118. Правосвідомість: поняття, ознаки.
119. Структура правосвідомості, її функції та види.
120. Правова культура: поняття та види.
121. Поняття правового нігілізму, підстави його виникнення.
122. Законність і правопорядок, їх взаємозв'язок.
123. Поняття, види, способи і типи правового регулювання.
124. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії.

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (загальна частина)

1. Поняття, предмет і система конституційного права України як галузі права.
2. Метод конституційно-правового регулювання.
3. Конституційно-правові відносини: поняття, особливості, види.
4. Конституційно-правові норми: поняття, особливості, види.
5. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
6. Об'єкти конституційно-правових відносин.
7. Джерела конституційного права України як галузі права.
8. Конституційне право України як наука та навчальна дисципліна.
9. Поняття Конституції як Основного Закону суспільства і держави.
10. Юридичні властивості конституцій.
11. Класифікація конституцій.
12. Функції конституцій.
13. Загальна характеристика чинної Конституції України.
14. Порядок прийняття Конституції України, внесення до неї змін і доповнень.
15. Конституційна реформа в Україні на сучасному етапі.
16. Поняття конституційного ладу та його співвідношення із суспільним ладом.
17. Поняття та ознаки засад конституційного ладу України.
18. Система принципів, що складають засади конституційного ладу України.
19. Конституційні принципи народного й державного суверенітету, їх зміст і співвідношення.
20. Україна як демократична, правова, соціальна держава.
21. Конституційний принцип поділу влади: його зміст та реалізація в Україні.
22. Конституційний принцип найвищої соціальної цінності людини: його зміст та значення.
23. Конституційний принцип політичного, економічного та ідеологічного плюралізму.
24. Конституційні принципи верховенства права і законності: поняття і співвідношення між ними.
25. Конституційно-правове регулювання державних символів України.
26. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види.
27. Конституційно-правовий делікт як підстава «ретроспективної» конституційно-правової відповідальності.
28. Поняття і принципи громадянства в Україні. Категорії осіб, які є громадянами України.
29. Набуття громадянства України.
30. Припинення громадянства України.
31. Органи, які беруть участь у вирішенні питань громадянства та їх компетенція.
32. Поняття конституційно-правового статусу особи та його елементи.
33. Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.
34. Поняття, ознаки та види основних (конституційних) прав і свобод громадян України.
35. Громадянські (особисті) права громадян України: поняття та види.
36. Політичні права громадян України: поняття та види.

37. Економічні й соціальні права громадян України: поняття та види.
38. Культурні й екологічні права громадян України: поняття та види.
39. Гарантії реалізації основних прав і свобод громадян України: поняття і види.
40. Конституційні обов'язки громадян України: поняття, ознаки, види.
41. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні.
42. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні.
43. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.
44. Конституційні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства в Україні.
45. Конституційно-правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.
46. Конституційно-правовий статус громадських об'єднань в Україні.
47. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
48. Конституційно-правовий статус релігійних організацій в Україні.
49. Поняття і види інформації та інформаційної діяльності.
50. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні.
51. Поняття, види і предмет референдумів в Україні.
52. Порядок підготовки, проведення референдуму, а також визначення його результатів.
53. Виборче законодавство та виборчі системи в Україні.
54. Конституційні принципи виборчого права в Україні.
55. Загальна характеристика виборчого процесу в Україні.
56. Конституційно-правовий статус суб'єктів виборчого процесу в Україні.
57. Конституційно-правовий статус виборчих комісій в Україні.
58. Порядок виборів народних депутатів України.
59. Порядок виборів Президента України.
60. Порядок проведення місцевих виборів в Україні

3. СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

1. Поняття правоохоронної діяльності і правоохоронних органів.
2. Правозахисна діяльність.
3. Поняття правосуддя та його характерні ознаки.
4. Суд як орган правосуддя.
5. Принципи правосуддя та їх значення.
6. Поняття та основні риси системи судів загальної юрисдикції
7. Поняття “судової інстанції”, її характеристика.
8. Колегіальний та одноосібний розгляд справ.
9. Самостійність суддів і незалежність суддів.
10. Місцеві суди. Порядок утворення, склад та повноваження.
11. Апеляційні суди. Порядок утворення, склад та повноваження.
12. Вищі спеціалізовані суди, порядок їх утворення, склад і повноваження.
13. Верховний Суд, його повноваження.
14. Склад і повноваження Конституційного Суду України.
17. Поняття “конституційне подання” і “конституційне звернення”.
18. Вища рада правосуддя. Склад і повноваження.

19. Система кваліфікаційних комісій суддів, їх завдання.
20. Рада суддів України.
21. Дисциплінарна відповідальність суддів.
22. Правові основи діяльності прокуратури.
23. Система органів прокуратури.
24. Завдання прокуратури.
25. Принципи організації діяльності прокуратури.
26. Функції прокуратури.
27. Порядок призначення прокурорів.
28. Порядок звільнення прокурорів з посади.
29. Вимоги до працівників органів прокуратури.
30. Органи внутрішніх справ, їх завдання та місце в системі правоохоронних органів.
31. Система органів внутрішніх справ.
32. Завдання та принципи діяльності Служби безпеки України.
33. Система Служби безпеки України.
34. Поняття і види досудового слідства.
35. Державне бюро розслідувань, його повноваження.
36. Національне антикорупційне бюро України, його повноваження.
37. Система органів Державної фіскальної служби.
38. Міністерство юстиції України та його завдання.
39. Повноваження Міністерства юстиції України.
40. Поняття адвокатури, завдання та принципи її діяльності.
41. Види адвокатської діяльності.
42. Професійні права адвоката.
- 43.. Професійні обов'язки адвоката.
44. Адвокатська таємниця.
45. Гарантії адвокатської діяльності.
46. Організаційні форми діяльності адвокатури.
47. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури та їх повноваження.
48. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
49. Припинення адвокатської діяльності.
50. Поняття нотаріату. Права і обов'язки нотаріуса.
51. Державна та приватна нотаріальна діяльність.
52. Порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності.
53. Повноваження державного нотаріуса.
54. Повноваження приватного нотаріуса.
55. Нотаріальна таємниця.
56. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Критерії оцінювання відповіді абітурієнта:

Відповідь письмова, у білеті 5 відкритих питань, повна відповідь на кожне з яких дорівнює 20 балам. Кожна відповідь оцінюється окремо, загальна оцінка за екзамен – сума балів за відповіді на усі питання. Абітурієнт допускається до участі у конкурсі за умови отримання не менше 50 балів.

Відповідь **на кожне питання** оцінюється за такими критеріями:

17-20 балів - абітурієнт правильно, системно, послідовно, грамотно і логічно дає повну відповідь на теоретичні питання;

12-16 балів - абітурієнт правильно використовує теоретичні положення і володіє необхідними навичками по узагальненню та систематизації відповіді, проте допускає незначні помилки й погрішності;

6-11 балів - абітурієнт викладає тільки основний матеріал, але не окреслює необхідні деталі, допускає неточні формулювання понять, відповідає неповно й не аргументовано.

0-5 балів - абітурієнт не виклав значної частини програмного матеріалу або допустив суттєві помилки при відповіді на теоретичні питання.

Розглянуто та схвалено Вченою радою юридичного факультету
протокол № 6 від 29.01.19 р.

Голова Вченої ради юридичного факультету

Т.Є. Кагановська